

Kristeligt Dagblad

KRONIK | 01.11.24 KL. 18:00 | **K**

Nogle er nødt til at sige farvel til land, hjemstavn og udsigt. Men der skal være en belønning

Danmarkshistorien har mange eksempler på, at der må foretages voldsomme, landskabsmæssige prioriteringer. Med seriøse trusler om et økologisk kollaps, klimaforandringer og døde fjorde er der næppe alternativer til en grøn omstilling, der vil kræve politisk mod, skriver dagens kronikører

Birthe Linddal Jeppesen, ph.d., sociolog og udviklingskonsulent, fremtidsforskeren.dk og Helga Grønnegaard, partner og projektchef for strategisk udvikling, Urland

Et af de store spørgsmål i den forestående omlægning er, hvor meget landmændene skal kompenseres for at omlægge marker til natur og skov i den grønne omstilling. Her er det Vejle Fjord. Foto: Claus Fisker/Ritzau Scanpix.

Danmark står foran en bunden opgave. CO2-udledningen skal nedbringes markant. Vores have, fjorde og bæltter skal igen kunne ånde. Ligesom vi skal have genetableret ny natur og skov med de rette betingelser for en rig biodiversitet med sommerfugle og larver, urfugle og vildsvin.

Arealomlægningerne skal sikre os et meget grønnere Danmark og bane vejen for den nødvendige transition mod et mere bæredygtigt samfund. En transition, som er

nødvendig, fordi miljøproblematikkerne er så presserende, at de ikke længere kan eller bør negligeres, udskydes med snak, bortforklaringer eller afgøres af et markedsdrevet valg foran køledisken.

Men det er svært, for i den nuværende arealoplægning er der – sympatisk nok – modsat tidligere arealoplægninger lagt op til en demokratisk proces med høringer og lokalsamfundsinddragelse. Udfordringen er, at ingen ønsker solceller eller vindmøller i baghaven. Selv hvis der skulle være lokal opbakning, er det svært at finde pladsen til de store tekniske anlæg i afvejningen mod mange andre samfundshensyn. Ergo er hastigheden i opstilling af nye grønne energianlæg alt for langsom, hvis vi skal nå målet om at firdoble den vedvarende energi fra land inden 2030. For landmændene kan det desuden bedre betale sig at producere kød fra svin og køer på stald og dyrke foder på arealerne, fremfor at give naturen plads, for sådan har samfundet indrettet sine økonomiske strukturer og incitament.

At ønske sig noget er altså langt fra det samme som at få det. Hvorfor skulle man sige ”ja tak” til energianlæg i baghaven og stille sin jord, udsigt og lokalområde til rådighed, hvis der ikke følger noget andet med, som samlet set øger værdien målt på økonomi, attraktive boliger, natur, livskvalitet og fællesskaber lokalt?

Desuden er der spørgsmålet om, hvor meget landmændene skal kompenseres for at omlægge marker til natur og skov. Det handler om jordernes værditab. For skulle landmændene så rent faktisk have lyst til at bakke op om opgaven, får de næppe lov af banken, fordi belåningsværdien af landbrugsjord ofte er langt højere end størrelsen på den kompensation, som staten har spillet ud med. Underforstået, at bankerne heller ikke vil kunne tillade det.

Vi venter nemlig også på den finansielle verden og EU's krav til bankforretning som central aktør i gennembruddet i en historisk stor arealoplægning. Ligesom EU's lovgivning og støtteordninger heller ikke helt kan følge med tempoet i de formulerede grønne visioner, hvorfor rammevilkårene indimellem spænder ben for de grønne intentioner og sænker tempoet drastisk. Desuden er jorden et produktionsanlæg og et livsgrundlag for mange landmænd.

Udfordringerne for den grønne omstilling – og det at skabe sig de nødvendige arealer – er altså ikke lette. Spørgsmålet er derfor, hvordan vi får landmænd og lodsejere til at sige ”ja tak” til mere natur, flere skove, overdrev og enge – samt ”ja tak” til at dyrke flere grønne proteiner, grøntsager og frugter. Hvordan får vi gjort landmænd til naturplejere, og hvordan kan vi bedst aflønne dem for det? Skal svaret alene bero på ”frivillighed” og ”demokrati” – eller bliver det nødvendigt at tvinge omstillingen igennem med hård regulering?

At ville fastholde en landskabstype og bygningsmasse med henvisning til historien er et svagt argument. For det er på ingen måde nyt at ændre i landskabet og bygningsmassen, det har vi gjort i århundreder.

I tidligere landskabsforandringer var der ingen, der blev spurgt, om de syntes, disse store forandringer var acceptable. Eksproprieringerne skete uden offentlige høringer og uden meget spektakel, for med velfærd og øget velstand for øje syntes villigheden uanfægtet.

Siden har historien for eksempel vist os, hvordan massive offentlige investeringer i bysneringen i 1980-1990'ernes København som med et "trylleslag" fik gjort en træt hovedstad med forladte og beskidte industrigrunde, dårlige boliger og en stærkt forurenede havn til en attraktiv hovedstad med rekordhøje kvadratmeterpriser, kreative miljøer og en havn så ren, at man kan bade i den. Med en strategisk byfornyelse fik vi skabt en moderne metropol, hvor en stadig større del af landets BNP skabes.

Vi mangler helhedsblik i den grønne omstilling af vores arealer. Hvad der dog er nyt og fundamentalt anderledes ved denne arealomlægning er, at værdien ikke som tidligere handler om økonomisk velstand, men derimod om naturens velstand – om klodens økosystem, rene have og vores mulighed for gode livsbetingelser. Værdien af arealomlægningen og den grønne omstilling er altså svær at gøre op i økonomisk velstand nu og her.

Skal man lykkes med den grønne omstilling, er der derfor behov for et helhedsblik, hvor også den menneskelige og sociale dimension er medtænkt. Hvor de, som skal afgive noget – land, hjemstavn og udsigt – skal med på råd, kompenseres fair og stilles andre gevinster i sigte. For arealomlægninger handler ikke kun om jord. Den handler også om folks hjem, hjemstavn, traditioner og stolthed og for landmændene også om deres historie, identitet og livsgrundlag.

Kaffesnak alene kan slet ikke løse den udfordring. For her er tale om store og betydelige arealomlægninger, hvis resultat vil få stor betydning for balancen mellem land og by.

Kan man lykkes med at få folk med ombord ved at give dem, der har generne, noget andet og godt i stedet, vil man til gengæld kunne sætte turbo på såvel arealomlægningen som den grønne omstilling. Gøre Danmark til det grønne foregangsland, vi skal og bør være.

Vi mangler også politisk mod, for der er altid en pris at betale. Men når det er sagt, er opgaven samtidig så presserende, at en enkelt mands, kvindes eller et lille samfunds ret til udsigt eller ejendom ikke bør kunne forhindre opstillingen af energiparker, og at vi som samfund får etableret den vedvarende energi, vi har behov for.

Nøjagtig som landbrugserhvervet heller ikke fortsat skal have lov til at forurene og udlede alt for meget nitrat, gylle og pesticider for at fastholde profit og tradition. For landbruget har kendt til de her problematikker i årtier og har haft rigeligt tid til at sadle om og forberede sig med rettidig omhu, og nu – nu er tiden inde til mere ny natur, rigere biodiversitet og fjorde, som igen bør være fyldt med fisk og liv.

Der skal altså handles på den grønne dagsorden, og det ikke kun med profit for øje, men nu primært med de planetære grænser i fokus. Mens en langsigtet ambition selvfølgelig bør være, at de centrale arealomlægninger på sigt både skal kunne levere til planeten, profitten og fællesskabet – eller på engelsk: *Planet, profit, people*.

Birthe Linddal Jeppesen og Helga Grønnegaard er begge med ved Plan- og Landdistriktsstyrelsens landdistriktskonference den 11. november i Vejle.

Dette er en kronik. Kronikken er udtryk for skribentens egen holdning.

Mest læste

- 1**
01.11.2024 | RITZAU
Morten Stig Christensen er død af et pludseligt hjertestop

- 2**
01.11.2024 | BAGSIDEN
Quiz: Test din paratviden 87

- 3**
31.10.2024 | KULTUR
Har du styr på forskellen mellem "hans" og "sin" ? Ordene har forvirret danskerne i 150 år

---
- 4**
01.11.2024 | KULTUR
Kristeligt Dagblads kulturquiz: Test din viden om kulturens ånder og genfærd

---
- 5**
01.11.2024 | DANMARK
Dronning Margrethe modtager Kristeligt Dagblads Pris